

Recht en cultuur bepalen succes fintech

Eind 2015 buitelen trendwatchers over elkaar heen om 2016 uit te roepen tot het jaar van de 'fintech', innovatieve financiële dienstverlening op basis van nieuwe technologie. De belofte van de blockchain, de onderliggende technologie van digitale munt bitcoin, om tussenpersonen uit te schakelen speelt daarin een centrale rol. Velen zien de blockchain als de volgende grote uitvinding, na het internet zelf. De technologie is inderdaad briljant, toch is een doorbraak van fintech in 2016 afhankelijk van diepere culturele en juridische kwesties.

De bitcoin leidt al jaren af van het echte technologische wonder: de blockchain, het openbaar en cryptografisch gevalideerde transactieregister dat de bitcoin mogelijk maakt. In feite staat bitcoin tot de blockchain als e-mail tot het internet: de eerste 'killer' app. Met de blockchain kun je namelijk niet alleen geld digitaliseren, maar alle vormen van eigendom en contractuele verplichtingen in computertaal vertalen, versleutelen en decentraal distribueren. En zo de tussenpersoon uitschakelen tussen eindgebruikers. De mogelijke toepassingen zijn eindeloos: de blockchain kan aandelentransacties, internetwinkelen en crowdfunding valideren en zelfs contracten afsluiten en afdwingen, zoals leningen tussen eindgebruikers ('p2p lending').

Volwassenwording staat nu voor de deur: de Nasdaq zal de blockchain gebruiken om aandelentransacties in niet-beursgenoteerde bedrijven te registreren, zodat 'clearing' niet in twee dagen maar binnen een oogopslag geregeld is. R3 CEV, een collectief van dertig

grote banken, wil met een eigen blockchainstandaard andere tussenpersonen in het betaalverkeer buitenspel zetten. Het collectief verwacht besparingen tussen de \$ 15 mrd en \$ 20 miljard in 2020. Google vraagt massaal bankvergunningen aan, om miljarden eindgebruikers direct financieel te bedienen. In 2015 regende het investeringen in fintech-start-ups. Funding Circle, een p2p-lender die zich richt op het mkb, werd gewaardeerd op \$ 1 mrd en oogstte \$ 150 mln. Een andere p2p-lender uit San Francisco, Prosper, haalde \$ 165 mln op. Veel fintech-diensten, zoals p2p-lenders, springen in een juridische leemte en het gat in de markt, waar grote financiële instellingen sinds de verzwaarde regulering en de crisis wegblijven.

De notaris, het Kadaster, de Kamer van Koophandel en andere 'trusted third parties' zouden moeten vrezen voor hun bestaan. Not so fast. Tussenpersonen hebben diepgewortelde culturele- en juridische bestaansrechten opgebouwd, vooral in de financiële sector. In zijn geniale boek *Burdens of Proof* illustreert UCLA-wetenschapper Jean-François Blanchette waarom de ouderwetse handtekening nog bestaat, ondanks alle voorstellingen eind jaren '90 dat de digitale handtekening de wereld zou veroveren. Betere technologie of niet, een krabbel is al eeuwen ingebed in onze jurisprudentie en praktisch rondom bewijslast en contracteren.

Tussenpersonen bestaan om aansprakelijkheid te reguleren rond complexe financiële diensten

Bij een schone lei zou de blockchain breed ingezet worden, maar in 2016 stuit fintech op onvermijdelijke juridische kwesties. Tussenpersonen bestaan niet puur uit efficiëntie of technische noodzaak, maar om aansprakelijkheid en vertrouwelijkheid te reguleren rondom complexe financiële diensten. Er zijn ook nieuwe beren op de weg. Afgelopen mei schreef ik op deze plek dat technologie altijd politiek is. Nu beslissen een mailinglijst en een paar briljante kernontwikkelaars in feite over de toekomst van het blockchainprotocol. In 2015 begonnen de bestuurlijke akkiefietjes: meer bandbreedte voor transacties, meer gebruiksvriendelijkheid, of meer veiligheid? Alle drie gaat niet, er is dus sprake van een politiek dilemma. Ruzie was het gevolg, totdat de blockchain bijna knapte. Nemen de belangen verder toe, vormt dit amateuristische governance-model zonder waarborgen een reëel risico. Zo laten de Snowden-onthullingen zien dat de IETF, het consensusorgaan voor internetprotocollen van ingenieurs, systematisch gecorrumpeerd is door westerse inlichtingendiensten voor spionageachterdeurtjes.

Ongetwijfeld zal fintech klinkende successen boeken in 2016, vooral als complexe financiële waardeketens of wetgeving gepasseerd kunnen worden. Maar de grote doorbraak voor fintech gebeurt pas na pientere oplossingen voor complexe culturele en juridische kwesties, waar torenhoge belangen vaak botsen.

Axel Arnbak is advocaat bij De Brauw Blackstone & Westbroek en onderzoeker aan het Instituut voor Informatierecht (UvA). Reacties: @axelarnbak

Axel Arnbak